

פרשת עקב

"הונע בקע"

פרשתנו פותחת באומרה: "והיה עקב תשמעון" (דברים ז, יב). חז"ל במדרש (ב"ר מב, ג) למדונו כלל גדול, שבכל מקום שנאמר "והיה" זהו לשון שמחה. ותיבת "עקב" רומזת על מידת הענוה, כמו שנאמר: "עקב ענוה יראת ה'" (משלי כב, ד), והיינו שמשפיל את עצמו כמו העקב שהוא האיבר הנמוך ביותר בגוף האדם, וכל שאר האיברים דורכים עליו.

לפי זה יש לבאר שרמזה התורה באומרה "והיה עקב", שרק כאשר יזכה האדם לקנות בנפשו את מידת הענוה והשפלות, יוכל באמת להיות בשמחה, אך בלא כן, השמחה האמיתית תהיה ממנו והלאה. והטעם לכך, כי כל זמן שהאדם רודף אחר הכבוד, ומרגיש את עצמו לאדם חשוב וכו', הרי שבכל פעם שלא יכבדוהו כראוי, וכל שכן אם גם יזלזלו בו וכו"ב, מיד תופר שמחתו, וידאב ליבו על כך שלא כבדוהו כראוי לו לפי דעתו, ואם כן לעולם שמחתו לא תוכל להיות שלימה. ורק כאשר יסגל האדם לנפשו את מידת הענוה והשפלות, וירגיש את עצמו פחות שבפחותים שאינו ראוי לכבוד כלל, ממילא גם כשלא יכבדוהו, ואפילו אם גם יזלזלו בו, הדבר לא יגרום להשבית את שמחתו.

כמו שמספרים שפעם בא יהודי אחד, נשוא פנים וכולו אומר כבוד, לאחד מגדולי החסידות, וטענתו בפיו: תא קידצה עמששכ. 'דימת רכ לע באכו רעצ אלמ יבילו, ידובכב סילזלזמו ילע סיכרוד תסנכה תיבב סלוכ' טענתו חייך ואמר: 'כנראה שכבודו תופס את כל שטח בית הכנסת, וממילא בכל מקום שדורכים, תמיד דורכים עליך. עצתי היא שתצמצם את עצמך קצת, ותיתן מקום גם לאחרים, וכך לא בכל מקום שידרכו זה יהיה עליך'.

ושכרו של הנוהג במידת הענוה הוא כדברי האור החיים הק' בפרשתנו (דברים ז, יב ד"ה ואפשר) "שישיג ויבין חמישים שערי בינה". וזהו שרומזת התורה באומרה "עקב תשמעון", והיינו שבזכות שתנהגו במידת הענוה, ותעשו עצמכם כעקב, "תשמעון", תשמעו - נ', כלומר שתזכו להשיג חמישים שערי בינה.

ולזה גם כיונו חז"ל (אבות ד, כ) באומרם: "והוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים", והיינו שלא רק בחברת פחותי ערך ושפלים (שועלים) אל תשתדל להיות ראש, אלא אפילו בחברת אנשים קדושים ותלמידי חכמים (אריות) תמיד תתרחק מן השררה והכבוד, ותמעט את עצמך, ותהיה בבחינת 'זנב' בלבד, ועל ידי שיעשה את עצמו בבחינת 'זנב', ויתנהג בענוה, יזכה להשיג ולהבין חמישים שערי בינה כנ"ל, כרמוז בתיבת ו'. **בון נה ז' תובית ישאר איהש 'בנז'**

כי לא תמיד השררה טובה לאדם, שהרי יש שררה שסופה שבר ומפלה, כמו שנאמר: "לפני שבר גאון ולפני כשלון גִבָּה רוח" (משלי טז, יח), וכן אמרו חז"ל (פסחים פז, ב): "אוי לה לרבנות שמקברת את בעליה", ולכן מצינו בלשון הכתובים ש'ראש' פירושו עשב מר, כמו שכתוב: "ראש ולענה" (דברים כט, יז וברש"י שם), וכן כתוב: "וישקנו מי ראש" (ירמיהו ח, יד). וא"כ מיהו הפתי שילך אחריה, ואין טוב לו לאדם אלא להצניע את עצמו ולברוח מן השררה והכבוד, ובזה יתקיים ויצליח.

